

LJUBLJANSKI ČASNIK.

№ 9.

Vtorik 30. Maliga travna

1850.

„Ljubljanski časnik“ izhaja vsak točen dvakrat, in sicer vtorik in petek. Predplačuje se za celo leto pri založniku Jožefu Blazniku 6 gold., za pol leta 3 gold., za četert leta 1 gold. 30 kraje. Za polletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odraja še 15 kraje. Celoletno plačilo za pošiljanje po cesarski pošti znese 7 gold., za pol leta 3 gold. 30 kraje., za četert leta 1 gold. 45 kraje. — Vsaka cesarska pošta prejme naročilo in denar, in ako se na pismo zapise, da so naročivni denarji (Pränumerationsgelder) v njem, ni treba nič poštne plačati.

Politiške naznanila.

Pogled na angleško politiko v laški vojski.

Kmalo ko se je letašnje leto angleški parlament odperl, se je mnogo pismov razglasilo, ki zadevajo diplomatske opravila zadnjih dveh let, in posebno lombardo-beneško kraljestvo, pri katerih je angleški državni tajnik zunajnih zadev nesrečno in sebi ne ravno v čast ravnal, kar sledeči sostavek, kteriga je Morning-Chronicle 15. aprila prinesla, očitno dokazuje.

Dva nova prav debela zvezka od laških zadev, ki skupej blizo tisuč strani obsežeta, sta nam undan v roke prišla, in mi, ker utegnemo, jih natanjko pregledamo. Politiške zadeve so že vse druge postale kar so se te bukve izdale, in zgodbe, ktere v spomin kličejo, so že tako dalječ za nami, da so samo zgodovinopiscu še v korist; pa zavolj pregleda naj važniši dobe sedajnih časov v Evropi, in zavolj poti, ktero je angleška vlada v politiki nastopila pod vodstvom sedajnega ministra zunajnih zadev, so še vedno vredne, da jih beremo. Želeli bi pristaviti, da bi mogli, ko smo to knjigo prebrali, svoje mnenje v politiki premeniti, ktero smo tolikokrat grajali.

Večidel vse se govori od laških zadev, v kterih je francoska in angleška vlada posredovanje prevzeli hotla. Od tega nič več ne moremo reči. Občno mnenje je že davno pravično razsodbo storilo. Napovedan pogovor v Brüsslu je bil še preden se je razkadil, predmet zasmrabe v vsih politiskih krogih cele Evrope, in mi to le zato opomnimo, da bi prenapete deržavne služabnike v mernosti poučilo. Bil je čas, v poletju 1848, kakor naši bravci vedo, ko bi bila avstrijska vlada Lombardijo rada odstopila, da bi bila le mir vživala. Baron Wessenberg je tudi milanski junti tak predlog podal; pa ti ljudje so hladnokervno odgovorili, da, ako hoče Avstrija vse laške dežele odstopiti, potem se le bi se znalo od kake pogodbe govoriti. Ako bi bila Lombardija sama delo pričela za svojo reč, ako bi se bila kakor hrabri možje bojevala, bi zamogli tak odgovor pogumen odgovor imenovati; sicer pa je le smešen, ako se z malodušnostjo in nemarnostjo primeri, s ktero so skoz celo vojsko svojo deželo in sami sebe pred obličjem cele Evrope osramotili.

Prijazno potegovanje Angličanov zgorej imenovane pogodbe vresničiti, je bil namen poslanca Humelauerja, ki je bil v London poslan, in ni dvombe, da, ako bi se bila angleška vlada z francosko — od kterih so Lahji do zadnjiga dne pomoči pričakovali — izrekla, da naj se reka Etš v jugozahodu za mejo avstrijskemu cesarstvu postavi bi to spolnjeno bilo. Pa to še lordu Palmerstonu ni bilo dovolj. On je tirjal, da naj avstrijska vlada toliko svojih dežel prepusti, kolikor se bode Benečanam prav zdelo, s pristavkam, da naj se meja na Tirolskem med Trientam in Botznam in za laške dežele na Tagliamentu ali blizo kake druge sosedne reke postavi. Z drugimi besedami, on je predlog storil, zgornjo dolino, skoz ktero reka Etš

teče in naj boljši del južniga Tirolskiga od Avstrije odtergati, in ji od vsih dežel, ki na zahodni strani Soče leže, samo en kos Furlanije pustiti. Lord Ponsonby, ki je to reč bolj jasno vidil, ko je stanovitnost cesarske vlade in nje prizadevanje dobro poznal, je vedno depeše pošiljal, da naj se od tako prenapetiga tirjanja odstopi. „Dobro vem — piše 9. julija 1848, da so drugi, ravno tako kakor poprejšni ministri pripravljeni, mir s pogojem, da bi se Etš za mejo postavila, podpisati; in baron Wessenberg, ki je še vedno minister zunajnih zadev, bo pred ko ne pripravljeno za tak mir se potegniti. Vi lord ste pogoje, od kterih jez govorim, zavergli; pogoji pa, ktere Vi hočete, se ne morejo doseči, in se tako dolgo ne bodo dosegli, dokler ne bodo Avstrijanci tepeni. Jez sim Vam, lord, mnogokrat naznanil, da ta reč tako stoji, in zdaj se prederzujem, Vam to reč še enkrat naznaniti, da vem, kaj smem početi. Zdjaj bi bil še čas, dobro, ako bo vlada pripravljena spolniti, ne zavreči.“ — To naznanilo še ni bilo v Londonu, ko so bile njegove besede po zmagi pri Kustoci opravičene, ktera je na mah vse lombardejske puntarjev in častozeljne naklepe kraljeviga vojskovodja v prah telebila.

Angleška vlada se je zdaj naenkrat iz svoje zaspanosti prebudila: posredovanje, za ktero se je prosilo, ki je pa odrečeno bilo, ko se je Radecky z ostankam svoje armade umaknil pred sovražnikom, so zdaj dunajski vladi ponujali. Al zadeve in razmere so se popolnoma spremenile. Avstrijani so zmagovali; Piemont je stal odpert zmagovavcem, in puntarska dežela, ki se je kratko popred prederznila svojimu cesarju naj ponižniši pogoje predpisovati, je morala svoje orožje položiti in pred njegove noge pasti.

Po takih razmerah je bila ponudba posredovanja zares, kar celi svet ve, nič več in nič manj kakor predlog, da bi Avstrija angleški in francoski vladi dopustila, svoje puntarske in podveržene podložnike, imenovanima vladama v varstvo dati, in jim pogoje pridobiti, kterih niso mogli sami tirjati. Baron Wessenberg iz začetka ni bil ravno pri volji kako posredovanje dopustiti, je vendar na zadnje dovolil — vendar je naravnost protestiral v kako drugo reč se spustiti kakor pogoje miru med Sardinijo in Avstrijo vstanoviti. To protestiranje je bilo v depeši od 24. avgusta 1848 avstrijskima poslancama v London in Pariz naznanjeno, v kteri je baron Wessenberg izrekel, da zavolj premenjenih razmer vojskovavnih strank, prve postave posredovanja nimajo nobene veljave več.

Ko so cesarske armade — je djal — zmage, ktere bi bili v veči korist zamogle porabiti, samo do starih mej raztegnile, se mi zdi vsak prepir brez vzroka.

Tedej cesarski vladi nič družiga ne ostane, kakor z sardinsko vlado tiste razmere miru in dobriga sosedstva spet vstanoviti, ki so pred zgodbami mesca marca obstale, ker je prenehanja samo piemonteška vlada kriva. Ker smo deželo, ktero so piemonteški vojaki brez vzro-

ka napadli, spet v svojo oblast dobili, in ker ne želimo svojih zmag zoper sardinsko vlado za kaj družiga kakor za primerno odškodvanje porabiti, tedej upamo, da so bomo o kratkem pogodili, kar bo vsakimu prepiru konec storilo.

Mi to toliko bolj verjamemo, ker je kralj Albert sam za primirje prosil. Ako bi se vendar o tem motili, kar ne moremo verjeti, potem bi posredovanja pri obeh vladah prosili, kteri ste nam v laških zadevah toliko udanost pokazale.

Ker je mejna razmera odločena, bodo razmere pomirenja laških dežel le predmet notrajniga pomenkvanja, ktero želimo pred ko je mogoče dokončati. Zamorete za zdaj naznaniti, da bodo naredbe, ktere je cesarska vlada prebivavcam teh dežel sklenila dati, svobodne in na temeljn narodnosti postavljene.

Kaj hočejo te besede reči, je jasno. De se v vsih rečeh pomirimo, je mogoče, pravi, da vaše posredovanje rabimo. Alj lombardiške razmere stoji na drugem temelju. To so notrajne razmere. Posredovanja med vlado in prebivavci ne more biti. Nobeniga vzroka več ni, da bi se kdo drug v to reč vtikal. Ker pa baron Wessenberg v poznejšem pismu ni nič od te reči opomnil, ga lord Palmerston ni razumil, ali ga le ni hotel razumeti. V cellem poznejšem pismu se lord izda, da se je avstrijski minister v podverženost zapletel, ktera je posredovavnima deržavama prosto roko dala, med avstrijsko vlado in lombardiškimi prebivavci, kakor tudi med dunajsko in turinsko vlado posrednici biti. To kaže čudno naznanilo od 9. oktobra 1848, ki je bilo po navadi deržavniga tajnika zunajnih zadev ojštro pisano. — Lord pravi med drugim v tem naznanilu:

„Noben umen človek ne more dvomiti, da, ako se hoče avstrijska vlada v teh deželah spet vpeljati, da se bo nezadovoljnost pri prvi priložnosti spet zbudila in nov punt in novo vstajo rodila. — Velika moč in mnogo stroškov bi bilo iz nova treba, puntarje vkrotiti. Tuja pomoč (!) bi se morala spet klicati, da bi se zamogle dežele v oblasti ohraniti, in po taki skušnji se vsak lahko prepriča, da je nemogoče ljudstvo v pokoršini obderžati in tuja pomoč bi se tudi težko dobila. Nasledek tega bi bila vojska med Avstrijo in veliko strašnejšim sovražnikom kakor je lombardiško ljudstvo, in clo, ako bi druge vlade Avstriji pomagale in evropejska vojska se vnela, bi teško Avstrija te dežele ohranila. — Avstrija bi imela dobro premisliti, da, akoravno bi sočutje svojih prijatlov zbudila, je vendar nepravična prederznost, s ktero v Italiji ravna tako znana, da bi smela le na slabo pomoč upati.“

„Nepravična prederznost, s ktero na Laškem ravna!“

Tak govor bi bil prav primerin v shodu, v kterem se mir sklepa, ali pa v kakem sastavku v „Edinburg Review.“ Znal bi se tudi slišati iz ust kakiga uda fransoske „začasne vlade.“ Mi pa v tej deželi nismo tako navajeni, stanje naše vlade zavolj samiga der-

žavniga tajnika tako ponižati. Ker smo sami gospodje mnogo rodov, ktere smo si z orožjem podvergli, tedej prašamo, kako mora minister avstrijski vladi očitati, de si je dežele z orožjem pridobila, ktere so že od časa kraljice Ane pri Avstriji, in ktere so bile nemškemu knezu pred normanskem pooblastenjem podložne?

Ko so reči tako stale, je ministerstvo, kteriga ud je bil baron Wesenberg odstopilo, in ta zlo častlivi pa nekoliko boječi mož je svoje mesto močnemu knezu Švarcbergu prepustil. Novi predsednik ministerstva je na prvi pogled vidil, kaj de njegov prednik ni prav storil. On je hitro naznanil, de noče nikdar dopustiti, de bi v zadeve pomirenja med Avstrijo in Sardinijo druge vlade se vtikale. Zastonj ste se obe vladi zoper to operale. Knez je terdno stal. Na tako vižo je shod v Brūslu tako rekoč v svoj nič zginil. In tako so stale reči, ko je Karl Albert neumno primirje raztergal, in se v vojsko podal, v kteri je bil ponižan in ob svojo čast pripravljn; de mu je krona ostala, se je imel le zmagovavcu in prošnji tistih vlad zahvaliti, kteri so ga zapeljale k misli, de mu boste pomagale.

(Oest. Kor.)

Avstrijsko cesarstvo.

Ljubljana 26. m. Travnja. K od gospoda ministra znotrajnih opravil zavkazanimu posvetovanju zastran Ljubljanske srenjske osnove se bodo tukajšna dva gospoda dvorna in sodna pristojnika Dr. Burger in Dr. Kavčič, potem tukajšni tergovca in posestnik, gospod Franc Gregel, ki so v to namenjeni bili, na Dunaj podali in svojo pot zdajci nastopili.

Ljubljana. Naš deželni poglavar, od kteri pričati, de se živo prizadeva vstavne pravice, ktere je nam vlada podelila, varovati in vreničiti, se je o kratkem času že toliko slovensko naučil, de je pretečeni teden pri nunah deklice v slovenskem jeziku izpraševal. De bi ta lep izgled vsi tisti posnemali in se slovensine učili, ki imajo z slovenskim ljudstvom opraviti!

Austrijska. 21. aprila je ministersko svetovavstvo pod predsedništvam cesarja se posvetovalo zavolj obsedniga stana posebno v Pragi in na Dunaju. Nič prav niso bili ministri pri volji obsedni stan kmalo vzdigniti. Vlada hoče naj pred čakati, na kako stran se bodo zunajne državne zadeve vergle; potem se le bo o tem kaj gotoviga sklenila. Vendar misli postave dati, po kterih se ima v obsednem stanu ravnati.

* Ministerstvo je že več prošenj dobilo, de bi se Liguorijanji spet na Dunaj poklicali, ker se je to v lombardo-beneškem kraljestvu že zgodilo.

* Zlo se pripoveduje, de se je raznim poveljnikom na terdnjavah oblast dala, de smejo vsim tistim, ki so se punta na Dunaju in na Ogorskem vdeležili, in ki so čez eno leto pa ne več kakor pet let v ječo obsojeni, dovoliti se iz dežele podati, ako jim je drago.

* C. k. kabinetni berzotek, gospod Stanislav Gamera je iz Berlina z depeši prišel, ki so, kakor govore, prevelike važnosti.

* Po ukazu ministra uka je šolskim vodjem z zastopnostjo šolskiga višjiga pregledovavstva pripušeno, več ur za posamezne predmete na teden odločiti, ako to za potrebno spoznajo.

* Vsi ministri bodo, kakor pravijo, 1. junija, ko se bodo sodništva v djanje vpeljale, od cesarja razne rede prejeli.

* Komisije za vpeljavo sodništev bode 1. maja vse opravila višjim deželnim sodništvam izročile in se še tisti dan razšle.

* Gospod minister sodništva je ukazal, de

se imajo sodniki in drugi vradniki od srede do srede do konca maja na svoje mesta podati, de bodo 1. junija svoje opravila pričeti mogli.

* Dunajski kupčevavci se boje, de bi Angličani z Avstrijo menjave ne ustavili, kar jim pisma iz Angleškiga naznanujejo. Zatorej so se poslanci h gospodama ministram, kupčije in denarstva podali, ki sta jim zagotovila, de ako bi se kaj taciga prigodilo, bo ministerstvo potrebno storilo, de se temu v okom pride.

* Poslanci romanskiga ljudstva so ministru notrajnih zadev prošnjo predložili, de bi se vse cesarski in vradni razglasi v narodnem jeziku naznanili.

* Sliši se, de se bodo volitvo za deželne zборе v kronovinah hitro razpisale, ko bodo srenje v življenje stopile in nove sodništva svoje delo pričele, de se bodo deželnim zboru mesca novembra brez overe pričeli.

* Celoletni šolski prazniki, ki se bodo na vseučeliših in gimnazijih še le odločili, bodo dva mesca terpeli.

* Sliši se, de je dunajski konzistori vse duhovne v zbor povabil. Vzrok in namen tega poklica še nista znana.

* 26. aprila je baron Haynau 6 vojakov svojiga polka, ki so poljske žlahtnike, ki so jih k nezvestobi zapeljati skušali, zgrabili, cesarju predstavil. Bili so od cesarja in barona Haynau-a knežko obdarjeni.

* Minister vojaštva misli vojakam, ki so mesca oktobra padli, občinski spominek na Dunaju postaviti.

Horvaška. Iz Siska se piše v „Pesther Morgenblatt“: Nekaj časa sem v zgornjem mestu večkrat ogenj vstane, ki manjši ali pa veči škodo naredi, in to se tolikokrat pripeti, de asekurance že zlo neradi kakiga v zgornjem mestu zavarvajo. Čuje se, de je bilo 300 skrinj, ki je bilo takrat, ko je knez Windišgrec v Pesto prišel, privatnim osebam vzeto in sem poslano, spet nazaj v Pešt peljanih.

* Tisti udi banalniga svetovavstva, ki že dve leti brez plačila služijo, bodo, ker se je ban pri ministerstvu zanje potegnil, za vsako pretečenih let 1200 gld. plačila dobili.

* Na vošilo vodivniga odbora zagrebškiga okrožja, ki ga je dijakovarskimu škofu Jožefu Strosmyerju poslal, je on sledeče odgovoril:

Zahvalim za lepo vošilo, ki je moje serce s toliko veči radostjo zadelo, ker iz krila tistiga ponosniga mesta, iz serce tistih žlahtnih mož izvira, kterih rešivni duh se čez celi naš narod raztegnje, in ki so naj lepši up prihodnosti našiga naroda, med kterimi se znajti, je zlo velika čast, in s kterimi za blagor našiga naroda delati, je naj terdnisi porošstvo dobriga izida. Hvala vam za up, kteriga v mene stavite, in bodite prepričani, de se bom po moči prizadeval na sveto vero operajoče izobraženje našiga ljudstva in pravi, vsestranski napredek naše mile domovine podperati. „Vse za vero in domovino“, to je tista svitla zvezda, ki me bo na stezi življenja do groba spremljala; zlo srečen bom, ako mi bo mogoče na tej stezi z ljubeznijo Vsemogočniga, ljubezen rojakov, ljubezen dragiga naroda doseči in do konca vživati.“

Serbska. V „Reichszeitung“ se piše: Iz verjetniga vira zvemo, de je perve dni aprila v Sombor deputacija prišla, ktere naloga je, Serbe, ki na otoku Esepe prebivajo, v Bačko preseliti. Deputacio so Serbi v Bački z veseljem sprejeli in ji pomoč obljubili. Koliko naselnikov bi bilo, od tega se nič ne sliši. Pravi se tudi, de so bili politiški jetniki, ki so bili do zdaj v Somboru zaperti, v Temešvar prepeljani bili, razun treh oseb.

Slovaška. Iz Slovaškiga se v „Gr. Ztg.“ piše, de so večidel sami Madjari javne službe zadobili, na Slovake pa se je le malo gledalo. Undan

je nam en podperavec revolucijske stranke prav lep izgled nezvestobe pokazal. En poprejšni nadžupan je prišel spremljen od nekiga gospoda v Liptavo in se gosposki za c. k. policijskiga komisarja naznanil. Več mirnih oseb je predse poklical, kterih je nekoliko zavolj tega zbolelo, nektere pa je ukazal zapreti; zraven je tudi dnarje nabiral za ranjene vojake, — nekterim vradnikom, ki so se ogerske vojske vdeležili, je spriče opravičenja dal in jim c. k. službe obljubil. Celo žendarmerija je bila pokorna. Ko se je tistikrat v Porubki nekoliko Slovakov zbralo, je hitro preiskati ukazal, kaj de so se posvetovali. Pa ta komisar je pete odnesel in prišlo je iz Pešte pismo, v kterem je bil on za golufa spoznan in gosposki je bilo oostro naloženo, vse natanjko preiskati, kar je on počel.

* 15. aprila se je več slovaških rodoljubov snidilo v Dobri vodi spomin slovanskiga pesnika Jana Halli-a obhajati, ki je 14. aprila, ravno tisti dan, ko je bila madjarska republika razglašena, umerl. Dobro poznani Hurban je krasni govor deržal zadevajoč sedajne stanje Slovakov. Pri slovesnosti ni bilo nobeniga nepokoja.

Galicia. Časopis „Czas“ naznani, de se bo mesto Krakavo v terdnjavo spremenilo. Delo se bo kmalo pričilo.

Ogerska. Blizo Debreczina se je en mlad plemenitaž bahal, de ve za kraj, kjer je ogerska krona skrita. Ker je za tak kraj povedal, kjer bi se ravno ne zdelo neverjetno, se je dobro preiskal, al krone vendar ni bilo na dan. Ker se je pa plemenitaž bal, de bi ne prišel v preiskovanje, si je življenje vzelo.

* Mesto Arad je Baronu Haynau-u, grofu Šliku in Grünne in baronu Geringerju mestnjanstvo podelilo.

* Na povelje Haynau-a so se v Pestu ječe pregledale; popred so bile zlo zanemarjene, torej so se mogle popraviti.

* Popotniki pripovedujejo, de se bo med Verbasam in Altkeram 300 vodnjakov po višjem povelju skopalo; novica se raznaša, de se bo to zato zgodilo, ker se bo velik vojašk tabor na meji vojvodine napravil.

* Iz okolice Klauzenburga je 58 honvedskih častnikov, ker niso bili za vojaške opravila, spušenih bilo.

* Županija Marmoros se je v dva dela razdelila, v rusinski in romanski, glavno mesto perviga bo Hust in družiga Sziget; sliši se, de bodo prebivavci prošnjo vložili, de bi se romanski del z Erdeljem ali pa z Bukovino združil.

Lombardo-beneško kraljestvo. Knez Švarcberg je povelje v Milani dal, de se morejo mestne vrata mesca januarja in decembra ob 9, v februarju, marcu, aprilu, septembru, oktobru in novembru ob 10, in v drugih mescih ob 11 zapreti.

Tuje dežele.

Bosna. V „Agramer Ztg.“ se piše od 19. aprila iz bosniške meje sledeče: V mojem zadnjem naznanilu od 12. t. m. sim vam naznanil, de so vstajniki Novi in Pridor posedli. To naznanilo moram v oziru na Pridor toliko popraviti, de so vstajniki 9. aprila le do Pidora prišli, in tamošnje vezirove vojake nagovorili; de bi mesto zapustili in jim ga izročili, al vojaki tega nagovora niso poslušali.

Pridor z silo vzeti, se vstajniki niso namenili, ker ima tako lego, de bi silno težko bilo, kaj taciga se podstopiti, in zraven tega je Pridor še blizo Travnika, kjer je mnogo cesarskih vojakov, ki se bodo zdaj in zdaj z vezirjevimi združili in na vstajnike planili.

Pidora tedej niso napadli, ampak brez odloga so bili domu spušeni.

Rusovska. V „Schl. Ztg.“ se piše: Zdi se,

de bo prihodnji teden 50,000 Rusov mejo prestopilo. V Kališu je prišlo 70 topov in 50 vozov. Rusi zagotovijo, de bodo prišli.

* Telegrafiško naznanilo pove, de se Ruski vojaki v Lenczie na meji zbirajo.

* Na Ruskem se velike priprave delajo za 25letni god cesarja, kar je vlado prevzel. Car se bo k slovesnosti v Moskvo podal. Več umetnikov in umetnic je že povabilo dobilo, de bodo slovesnost povikšali.

* Iz Kališa se piše od 19. aprila: Gotovo je, de Rusija zavolj tega tako velike priprave za vojsko na Poljskem dela, ker se boji, de se bo na Francoskem nov punt vžgal še preden bodo volitve dokončane. Častniki se že vesele na Francosko priti. Kakor smo pričakovali, se je knez Paskievic le za kratko v Petrograd podal, on je že spet v Varšavo prišel. De je car z knezam važne pogovore imel, je gotovo. — Tudi knez Šerbatow je, ko je na Dunaju svoje opravila končal, skoz Varšavo v Petrograd šel. Vedno popotvajo vojskovodji iz Varšave v Petrograd in nazaj. Iz vojske, ki na Poljskem stoji, sta se dva generala, znabiti za vedno ločila, namreč Grabbe in Sas. Zdi se, de zadnjiga car nič prav ne obraja.

* Pismo iz Warsave naznani, de ruskiga cara v Warsavi pričakujejo. On bo pregledal vojaški oddeik, ki stoji pod poveljstvom generalov Osten-Sacken, Süvers, Rüdiger in Pannutin.

Gerška. Francoski parobrod, ki je 12. aprila v Carigrad prišel, prinese novico iz Gerškiga. Ni bilo več dalječ, de bi se bile reči poravnale, kar pride pismo od ruske vlade, po katerem je grof Nesselrode baronu Brunovu naročil, de naj tirja od Angličanov, de naj vse barke in premoženje, kar so Angličani Gerkam vzeli, nazaj dajo.

Nemška. Prusija ne bo na shod nemških deržav, kteriga Avstrija misli skupej poklicati, poslancov poslala, zbor v Erfurtu bo preložila.

* Saksonska vlada je pruska vprašala, ali hoče še zanaprej v zvezi treh kraljev ostati ali se ji enako hanoveranski vladi odpovedati.

* Bavarska vlada tirja od pruske, de naj svoje vojake iz Badna nazaj pokliče.

Laška. Angleška vlada zares od neapolitanske neko odškodvanje v denarju tirja za neke Angličane, ki se jim je, kakor pravi pri obsedi v Mesini škoda zgodila. Neapolitanska vlada se je zatorej na Ruse obrnila in prosila, de bi ruska vlada hotla posredovanje prevzeti.

Turška. Čuti se, de so Albanezi volni bosniške vstajnike podperati; ako bi to res bilo, bi tudi Gerki — če bi ravno gerška vlada očitno zoper Turke ne vstala — bosniškim vstajnikom v pomoč prišli.

Francoska. Pripoveduje se, de misli en general in ud narodniga zbora predlog storiti, de bi se vladarstvo iz Pariza v Tours preselilo. Tudi pravijo, de je predsednik republike ves pogum zgubil, ker vidi, de je nemogoče pri takem stanju vladati, de hoče deržavno veslo iz rok položiti.

* Francoski poslanci so naznanila dobili, de se je socializem na Francoskem med prosto ljudstvo silno razširil. Posebno na vshodu in jugovshodu se socialisti neutrudljivo prizadevajo in imajo že skorej vse ljudstvo na svoji strani. Francoska vlada ima dokaze v rokah, de so socialisti na Francoskem z Šveico in z nemškimi deželami, ki na Rheinu leže, v ozki zvezi.

* Francoski narodni zbor je 200,000 frankov odločil god republike praznovati.

Podonavske knezovine. Pismo iz Bukaresta od 29. marca pove, de Rusi podonavske knezovine zapušajo. Vojaki, ki so planine posedli,

so zdaj v moldavske doline prišli. General Lüders ima z vojniki 6. aprila iz Bukaresta iti; v Moldavi bodo, kakor se govori, samo 4 pešni polki in dva polka konjkov ostala z dvema baterijama in 2000 Kozaki, skupej 18,000 mož. Ahmed Effendi tirja, de bi se tudi ta posadka na 10,000 mož pomanjšala. Turki so Balta Luman že dolgo posedli, in vojakov imajo v Bukarestu in Gjurjevu 10,000.

Razne naznanila.

Očitna zahvala.

V 16. listu Novic 17. maliga Travná t. l. je bilo v sestavku od pogoriša v Mostah pri Komendi 6. t. m. opominjeno, de naj se povsod darilo postavi za tistiga, kteri svoje konje vpreže in gasivnico na kraj ognja perpelje, in de naj se zmirej za dober stan gasivnic skerbi. Oboje je hvale vredno, pa zavoljo nekterih pristavkov, posebno od Kamniške gasivnice prav boleče, tolikanj bolj, ker se ravno per imenovanim pogorišu ne samo prepočasna voznja gasivnic, ampak posebno tudi slab stan rečene gasivnice očita, ktera je kakor dve Mengeški, prav veliko, kakor smo prepričani, k pogasenju ognja in odvrnenju veliko več škoda v Mostah pripomogla; zatorej pa očitno in serčno zahvalo voznikom in vodjam Kamniške in dveh Mengeških gasivnic, kakor vsim drugim pomočnikom naznanimo. Bog jim plačaj! —

V Mostah pri Komendi 23. maliga Travná 1850. F. D.

— V Pešt je mnogo štajercov prišlo, ki so se namenili v Bačko, se tam vstanoviti in polje obdelovati.

— V Pragi sedaj 22 časopisov izhaja med njimi je 8 političkiga in 4 so verskiga zapopadka.

— Potres, ki je bil 14. tega mesca v Dobroviuku, je bil veliko huji in dalji kakor potres od 14. Kosoperska 1843, in je strah in grozo razširil med prebivavci celiga mesta, ki jih je iz spanja prebudil. Poprej je nekajkrat ne prehudo zagromelo, in 10 minut pred eno po polnoči se je začela zemlja zibati, ktero valovito zibanje je bilo vedno hujsi in strašnejši. Dolgost potresa se ne da lahko naznačiti, pa tako dolgo je vender terpelo, de so se vsi ljudje velike nevarnosti zavedili. Noč je bila mirna, nobeniga vetra ni bilo, barometer ni kazal nič nevarniga, le velika svetloba, v kteri so se vse reči kakor po dnevu dobro vidile, ki je pa tudi kakor bi trenil zginila in terdo tmo za seboj pustila, je nekaj trenutkov pred potresam prišla. Ko so se bili mestnjani iz velikiga strahu spet zavedili, so večidel hiše zapustili, mestne vrata so odperli, de bi bili ljudje, ako bi bilo treba, mogli iz mesta zbežati. Veliko hiš je hudo poškodvanih v ozidju in po strehah, pohišniga orodja se je veliko polomilo. Skor ravno tisto uro se je bilo tudi v Zadru hudo potreslo, in potres je, kar je nenavadno, več sekund terpel. Ravno tako se je treslo po več krajih dobrovniskiga okrožja, in posebno v mestu Stanjo se je bojé veliko hiš poderlo.

— Ko se je 8. tega mesca okoli 80 ljudi iz sosesk Kokuška, velka in mala Verhomla, iz predmestja Pivnična in Lomnica in Sandeckim okrožju v Galiciji čez vodo Popra v veliki povodnji na somenj v Plivnično peljalo, se je ladija zvernila, in vsi ljudje, kolikor jih je na ladii bilo, so v vodo padli. S pomočjo Pivničanov jih je bilo 36 iz vode rešenih, vsi drugi pa so v valovih potonili.

— Od iztoka Drave se v „K. Bl.“ piše, de so Romani serbsko cerkev Serbam vzeli, in de jim je po nikakem nočjo nazaj dati.

— Odbor, kteriga naloga je za brod „Radecky“ denarje nabirati, je svojo osnovo na-

znail, ker ima cesar prihodnje dni v Terst priti, in opominja, de bi se v vsih mestih cele Avstrije enake društva vstanovile in denarje za narodni brod nabirale, ki se bo Radecky imenoval.

— V Moldavi, posebno v okrožjih Boltuszany, Foltuezeny in Jasy je živinska kuga vstala, ki je tako nevarna postala, da je bila gosposka v Galiciji primorana, živino 20 dni zapreti pustiti.

— Na Irskem je bil en mož zatožen, de je repo na polji kradel. Edina priča zoper tata je bil poljski čuvaj, ki je en kos ušesa sodnikom pokazal, ki ga je tatu odrezal, in s tem resnico poterdil.

— Iz Angleškiga je na Švajcarsko nek črn ječmen prišel, ki je tako rodoviten, de eno samo zerno 1000 zern da. Seje se na spomlad in žanje mesca julija.

— Na Tirolskem v zgornji dolini, skoz ktero reka Ina teče, je silno velika revšina; mnogo ljudi hoče svoj dom zapustiti in se na Ogerskem naseliti. Nekoliko jih je že na Ogersko šlo si kruha iskat.

— Nektere dni sem je v Pragi en frančiškan iz Kajre, pater Ludovik iz Mutine in zbira dnarje za zidanje katoliške cerkve. On se je v letu 1848 na pot podal in je celo južno in južno-zahodno Evropo in velik del Nemškiga peš prehodil.

— Iz Presborga so se 21. aprila poslanci na Dunaj podali z mestnim poglavarjem baronu Haynau-u in Jelačiću diplome mestjanskiga prava izročiti.

— Iz Smyrne se 15. aprila naznani, de se tam skorej celi dan zemlja trese. Prebivavci so v velikim strahu, hiše se vedno poderajo.

— Po noči 14. aprila je v Stanji na Dalmatinskem potres še več škoda napravil kakor v Dubrovniku. štiri hiše so se popolnoma poderle, in 20 je tako poškodvanih, de se je vedno bati, de bodo skorej na kup padle. Tudi je eniga kmeta zid podsul in pobil, druge osebe so bile na enako vižo hudo ranjene, eniga otroka so komej iz razvalin potegnili, de ni konec vzeli.

Iz Celjovca se v „Südsl. Ztg.“ piše: V 74 šte. „Slovenije“ lanskiga leta smo brali, da gosp. Wenceslav Janda, rojen Čeh, in zdaj doslužen fajmošter v Strasburgu na Koroškem, prav imenitno in važno reč izdeluje. V njegovem delu bodo vse znane korenine vsih slovanskih narečij naznanjene in primerjene. Gospod Wenceslav Janda že na tej reči čez 20 let dela, in jo je, akoravno je bil vedno bolehen 6. aprila 1850 srečno doveršil. Obseže 150 piramidalnih pol z 12 preseki. Sedaj pa mož ne ve, kaj hoče s tem storiti. V enem pismu praša svojiga prijatla, kam in komu hoče to delo poslati. Mi česki muzeum na to opominimo, in ker je Wenceslav Janda vedno bolehen, naj časa ne zgubi, de ta reč ne pride v zgubo.

— Knjižica gospoda ministra Thuna, ki od slovaških zadev govori, je bila v ruski jezik prestavljena.

— Skorej gotovo bo ogerski velki škof škofo skupej poklical v posvetovanje, kar se že 30 let ni zgodilo. En ogerski časopis pravi, de nikdar, kar je bila bitva pri Mohaczu, tako malo cerkvenih poglavarjev na Ogerskem ni bilo, kakor jih je ravno zdaj.

— V avstrijanskem cesarstvu izhaja 177 časopisov, med njimi je 92 nemških, 50 laških, 28 slovanskih, 6 madjarskih in 2 romanska.

— Na Sedmograškem je med konji nalezljiva bolezen vstala.

Popravek.

V zadnem listu na drugi strani v tretjem preseku v 26. versti od spodej beri „Kdor se zamore njih okolnosti“ namesti „vholnosti“.

Kralj Dečanski.

Serbska pripovedka.

V prelepej Serbii, kjer gostih gojzdov šumenje vbrano priklada k pleskanju bistrih gojzdnic, ki se med velikanskimi gorami valijo, katerih podoba se neprestano v čistem zerkalu vodenem lesketa, — v prelepej, s krasnimi gaji prepreženej Serbii, se zbira, kedar sneg nad nežnimi rastlinicami skopni, mlado in staro, ženske s svojimi preslicami, moški okrog svetlega verča polnega medicine. Tukaj prepevajo narodne pesmi, ki nimajo družega očeta, kot občne čutljeje vsih; mili napevi, ki so dolgo v sercu snovali, so se le po primerleju v besede spreobrnili, in vse, kar Serbi počenjajo, je pesniško.

Šetaje se memo nizke hišice, ki jo krije zlatorumena slamnata streha, pod katero srečni ljudje bivajo, memo hišice pod milim modrim nebom stoječe, začujemo glas mičnih gosel, ki veselo petje spremlja; gospodar in družina sedé okrog plamečega ognja, in ako je s tim imenitniši, celo Igumenc iz tihega samostana se ne brani h goselskemu glasu prikladati. Tako petje pa je bolj govorjenje kot petje, in enozvučne gosle, ki imajo samo eno struno, zapojejo po vsaki versti popevke.

V hribih z zelenimi gaji, kjer so ljudje terdne in krepke postave, čuješ prepevati junaška dela Serbov in še vsaka usta ti vejo povedati pripovedko od slepega kralja Dečanskega.

Ni ga v vsi Serbii lepšega kraja kakor okoli Srema in „Demikarpi.“ Tukaj je kraljeval (1275 — 1321) mogočni kralj Milutin, ki je imel neizrečeno lepo ženo. Mlado in staro, malo in veliko — vse je le od njene krāsote govorilo; nihče je ni mogel prehvaliti.

Kralj pa je imel sina poprejšnje žene, ki je bil lep, da ni bilo v Serbii lepšega moža od njega. Njegovi lasje so biti kot svila, njegove ustnice rudeče kot škarnat, njegovi zobje beli kot sneg, njegova lica bela in rudeča kot mleko in kerv (kri). Najlepše pa so se vsim vidile njegove črne jasne oči, v kateri se je žar blagosti in hrabrosti lesketal. Kralju pa se dozdeva, kakor da bi bil sin mladej mačuhi pregloboku v serce pogledal. Prevelika ljubosumnost začne starega kralja klati, on da nedolžnemu sinu mile, bistre, lepe oči izvertati. *) Vse se je jokalo čez toliko grozovitost. Samo mladi kralj se je tolažil, in toliko blažji je prihajal, kolikor manj je vidil zmote ljudi, in kolikor bolj se je sam sabo pečal.

Posebno rad se je razvedroval po serbskih topicalah, kjer samota in pokoj kraljujeta, rad se vtapljal na ostankih rimske mogočnosti okrog Gradiške, Kustolca in Rame v sanje od srečne minulosti. Z narodnimi goslemi si je prikladal prepevaje junaška dela in svojo lastno nesrečo.

Nekega dne se počasi šeta pred mestom svojega terdoserčnega očeta. Kar ga sostane (sreča) lep mladeneč. Dečanski ga ni mogel viditi, sliši le njegove blagglasne besede in čuti tipaje gladko, dragoceno obšito belo obleko. Bil je eden velikih angelov, ki se je njega usmilil in se v mladencu spremenil. Angel je priletel na z mahom obrašena mestna vrata, kamor je grozoviti stavec oči Dečanski-ga obesil; on jih vzame in stopi k mlademu kralju z besedami: „na ti oči.“ Angel mu krasne oči spet v prazni jami dene, in Dečanski je pogledal. Hvaležen on poklekne, pa, ko roke razprostre, neznanega dobrotnika na serce stisniti, mu spred oči zgine, al bele cvetlice razsuje tiha večerna sapa na mladencu kakor pozdrav iz lepših ravnin: V ti spomin je pozneje kralj na tem kraju mesto Dečane sozidal.

J. N.

*) Tako pripovedka; zgodovina pa, da je hotel Dečanski svojemu očetu venec in prestol oteti, preden bi ju bila Jerina mati njegove mačuhe enemu svojih sinov pridobila, kar je po zvitosti nameravala. Že se je kanil nad očeta vzdignuti; pa se skesa, in pade pred njega na kolena. Milutin se hlini, da mu je odpustil; ali kmalo ga da zvezati, oslepiti, in ga pošlje 1307 v Carigrad.

Pis.

Berlog risa.

(Po „Wiener Ztg.“ spisal J. G.)

Ko sim se že dolgo v Meksiki deržal, se podam pred dvema letama po morju v Kvayakvil, de bi od tod prišel do slovečih gor v Kvito.

V Kvayakvil pridši zadenem na dva potnika, ki sta se na ravno tisto pot namenila. Bila sta kapitan Wharton in en angleški morskí častnik in z njima en mlad midshipman, Linkoln po imenu. Brod, na katerem je Wharton zapovedoval, je bil zlo poškodvan, torej se je moral popraviti, Wharton se je tedaj namenil gojzde in gore v Kvito obiskati, in jez sim se mu pridružil. Wharton je bil verl, odkritoserčen mož, njegov osemnajstletni spremljavec Linkoln pogumen korenjak.

Spremljeni od mojega Stuarta in dveh Indijanov, ki stanam pot kazala, se podamo neko jutro na pot. Kolikor dalje smo se v gojzd podali, toliko bolj smo se naravi čudili; mogočne zlo visoko z neskončnim gojzdom pokrite gore so se pred našimi očmi razprostirale, z belo glavo je stal Čimboraso pred nami, dim in ogenj noseči oblaki so se dvigavali iz strašnega Kotopaksi-a, in brezbrojno drugih gor se je v megleni daljini blesketalo. Groza me nehotoma pretrese ko v gojzd ozko pot nastopim. Opice so skakale iz veje na vejo, papige nenehoma blebetale, in orli so iz visokih cipres, kjer so si svoje gujezda nanosili, divjo vpili. Kolikor bolj globoko v gojzd pridemo, toliko več reči se je pred naše oči postavilo.

Na večer pospešimo korake in naši spremljavci vesel krič zaženejo, vzrok tega smo kmalo zapazili. Zagledamo v sredi gojzda malo indijansko vas, obstoječo iz nekoliko koč, ki so bile na drevesnih deblih postavljene, h katerim se je le po lestvicah zamoglo priti. En Indijan, ki je pri velikem ognju stal in ga pihal, se je na veseli krič naših spremljavcov oglašil. Ko pridemo do njega nas pelje po kratkem v koco spat.

Na rano jutro se podamo spet naprej po tamenem gojzdu in opoldne se vsedemo k južni pod širokopernato palmo. Naenkrat nam eden Indijanov da zastopiti, da naj tiho bomo, on se vleže na tla in prav mirno poslušaj, mi pa nismo nič čuli. Tiho in pazljivo ga gledamo; hitro vstane in nas prosi, de bi se z njim v gojzd podali; on se večkrat spet na tla vleže in poslušaj; zadnjič zaslišimo žensko na pomoč klicati. Mi pospešimo korake, pa le težko smo midshipmana nazaj deržali, de ni naprej letel. Komej nekoliko dalj pridemo, ko se vpitje ravno pred nami sliši. Mi obstanemo in skoz gosti gojzd zagledamo ravnaje, ktero je nas primoralo naglo za orožje zagrabit.

Na prostem je velik ogenj gorel, krog kterega je več mož v stergani obleki sedelo; bili so oboroženi in zdelo se je, da se posvetovajo kaj hočejo z mlado Indijanko storiti, ktero so na neko drevo terdo privezali.

Indijana vzameta lok in pušice v roko, mi pa smo jim pokazali, da naj popred ne streljajo, dokler jim se rečemo. Ko so sklep storili, se bliža en mož k deklici in reče: „Ti tedaj nas nočes v vašo vas peljati?“

„Nočem!“ odgovori mlada Indijanka.

„Jako dete,“ potem z zasmehovavnim glasom reče, ti se torej ne daš pregovoriti, de bi nas v vas peljala.

„Ne dam se! ona spet odgovori.“

„Bomo vidili kako dolgo bo tiček tako pel.“

S temi besedami vzame hudobnež en ogorrek in se deklici bliža. Mi naglo za orožje popademo; Linkoln se ne da več deržati, svojo puško od sebe verže in ravno tistikrat na hudobneža plane, ko je deklici ogorek na ramo pritisnul, ter ga na tla pobije, da nikdar več ne vstane. Ravno takrat tudi Indijana vstrelita in dva moža raneta, pa ne zlo, ker se pete odneseta z svojimi tovarši.

Naš midshipman je med tem Indijanko odvezal, ona pa pred njim na kolena pade in se mu serčno zahvali. Zvedili smo, da ji je bilo Jana ime, in da so nje starši v gojzdu v eni vasi stanovali, da je na rano jutro dom zapustila in šla Kakao brat, in da so jo hudobneži, ker je predalječ šla, zapazili, kterih smo jo ravno rešili. Nismo ji mogli odreči, jo domu spremiti, za kar je nas prosila. Ko tje pridemo, se krog nas vstopijo Indijani, ki so bili v obličju na barvi zlo Evropejcam po-

dobni, in Jana je k svojim staršem tekla, ki so bili glavarji tistiga rodu, in jim je vse povedala, kar se je prigodilo.

Komej je vse povedala, ko nje starši pred nas pokleknejo, nam roke poljubijo in se nam živo zahvalijo; ravno tako so tudi vsi drugi Indijani storili. Naenkrat vsi vstanejo, so nas prijeli in v slavju v kočo glavarja nesli, kjer so nam kolikor je bilo mogoče postregli. Warthon se je smejal, ko je vidil, da je mladi midshipman z Jano zginul. Kmalo potem pride ona nazaj in z eno roko Linkolna pelje v drugi pa venec iz cvetlic nese, kterega mu naglo na glavo dene. Ko drugo jutro od Indijanov slovo vzamemo, so bile Janine oči z solzami napolnjene. Ko smo vas zapustili se bližej Čimborasa podamo, pa njegova snežna glava se ni več lesketala, ker se je začela na nji gosta megla zbirati in naši vodji so z strahom na goro kazali in nam pravili, de bo skorej velika nevihta vstala. Kmalo smo vidili, da je res kar pravijo; gosti oblaki so celo goro zakrili; soparno je bilo neizrečeno in tako južno, da je jeklo v naših urah zarujavelo, da so ure obstale. Reka, poleg ktere smo šli, je bila vedno bolj dereča, in iz pečovja so potoki razsajali in cvetice in kače nosili, tako, da smo komej naprej mogli. Na zadnje začne grometi in po pečovnah se grom razlega, blisk na blisk je vžigal, da je vse kakor v ognju bilo. Podali smo se najpred pod neko pečovje eden naših vodjev je pa šel zavetja iskat.

Kmalo pride nazaj in nam naznani, da je prostoren berlog zapazil, kamor smo se hitro podali pa le z veliko nevarnostjo in težavnostjo smo vanj prišli. Vihar je bil tako hud, da sami sebe nismo slišali. Jez sim se pri izidu berloga vsedel in vidil njegovo divjanje. Naj visokeje cedrove drevesa je zruval, ali so se pa enako bičju uklanjale; opice in papage so ležale mertve po tleh; voda se je po poti, po kateri smo ravno šli, nabrala in enako mogočni reki derla. — Ko je vihra nekoliko potihnila, si naša vodja iz jame upata, da bi vidila, ako bi mogoče bilo se naprej podati.

Berlog, v katerem smo zavetja iskali je bil tako tamen, da se malo stopinj od vhoda nič več ni vidilo, in smo se ravno posvetovali, ali bi ne bilo varno berlog zapustiti, še preden kakor sta Indijana nazaj prišla, ko smo naenkrat čudno šumenje v berlogu začuli. Wharton in jez sva z strahom poslušala, al pogumni in neprevidni mladi Linkoln in Stuart sta po rokah in nogah okrog lazila in si prizadevala tisti kraj poiskati, kjer sta šumenje slišala. Nista se zlo globoko v berlog prišla, ko sta čudenja zavpila in se nazaj vernila vsak z eno mlado živaljo v naročju, ki je bila čudno pisana in velika kakor mačka. Komej Wharton to zapazi, zavpije: „Svete nebesa! mi smo v berlogu — — —!“ V tem hipu priletita naša vodja in Warthonu besedo vzameta z klicom: „Tigra, tigra!“ in na enkrat z neizrečeno hitrostjo na cedrovo drevo, ki je blizo berloga bilo, splezata, in se med veje skrijeta.

Ko prvi strah prejde, popadem za puško; Wharton pa je nas prosil, mu pomagati z zlo veliko skalo, ki je pred berlogom ležala, odpertje zapreti. Ker se je nevarnost silno bližala, smo hiteli, kar je bilo mogoče. Čuli smo tigro tuluti, in zgubljeni bi bili, ako bi bila zverina k berlogu priletela, preden smo ga z skalo zaperli. Preden se je to zgodilo, smo že zverino vidili, kako je prigromela in v berlog skočiti hotla.

Skalo smo z vso močjo tako zavalili, da je na zgornjem kraju majhina odpertija ostala, skoz ktero smo razkačeno zverino vidili, ki si je prizadevala skalo odmakniti, najpred z močnimi tacami in potem z glavo; ker pa tega ni zamogla, je strašno zarjula, mladiča pa sta mu z zmolklim glasom odgovorila.

„Sedaj je čas, divjo zver ustreliti!“ reče Wharton z merzlo kervjo. „Pomerite ji na oko, od tod gre krogla v možgane, in oteji smo.“

(Dalje sledi.)

Zmes.

V Oxfortu je en Angličan stavil, de iz Oxforta v London in nazaj (50 ur dalječ) v 6 urah prijezdi. In zares je le 4 ure in 59 minut potreboval in stavo dobil.